

R

REVEIL-SERIE

DE BREDE WEG OF DE
SMALLE WEG?

BERNARDUS SMIJTEGELT

No. 562

FEBRUARI 2020

BERNARDUS SMIJTEGELT

Bernardus Smijtegelt is een van de bekendste predikanten uit de tijd van de Nadere Reformatie. Hij werd geboren op 20 augustus 1665 te Goes, als zoon van Marinus Smijtegelt (boekverkooper) en Anna Lambregtse. De familie was afkomstig van Tholen.

Smijtegelt studeerde theologie in Utrecht. Zijn medestudenten achtten hem hoog vanwege zijn godsvrucht en heel zijn houding. Hij had er veel contact met de hoogleraar Melchior Leydekker. In 1686 verdedigde hij bij hem een aantal stellingen over Augustinus en diens werk "Over de eenheid der kerk". Hij droeg deze op aan zijn vader, en aan zijn oom Petrus Smijtegelt, predikant te Middelburg.

Hij was op en top een Zeeuw: zijn studiejaren in Utrecht waren de enige die hij doorbracht buiten Zeeland. Smijtegelt bleef ongehuwd. In 1689 werd hij bevestigd tot predikant te Borssele. Van daar vertrok hij in 1692 naar zijn geboortestad Goes. Kort na zijn komst daar gaf hij blijk van wijsheid en pastoraal inzicht bij

een hevige twist rondom de benoeming van een paar rentmeesters.

In 1695 nam hij de herdersstaf op in de gemeente van Middelburg. Hij verwierf zich daar in de loop der jaren grote invloed en aanzien als trouwe pastor en bovenal prediker. Smijtegelt was een populaire predikant die gewoon was voor de vuist weg het woord te voeren.

“Zijn stem was zeer fors, ‘als een klok die het kerkgebouw tot in de hoeken vervulde’. In zijn jongere jaren sprak hij met ‘een lijmerige preektoon’. Maar later liet hij dat varen - hij had zulke hulpmiddelen om zijn bevindelijkheid te bewijzen volstrekt niet nodig - en sprak hij eenvoudig en natuurlijk”¹. Hij had een levendige stijl. Zelf heeft hij geen van zijn preken volledig opgetekend. Sommigen hebben geprobeerd ze op te nemen, van wie Maria Boter de meest bekende is.

Hij was zeer geliefd. Algemeen betitelde men hem als vader Smijtegelt, of ‘de oude van het Singel’. Als boeteprediker verstond hij het zich te richten tot alle lagen der samenleving. Kwa-

¹ Zie dr. M.J.A. de Vrijer, Ds. Bernardus Smijtegelt en zijn “Gekrookte Riet”, pg. 127.

den van allerlei aard werden door hem aan de orde gesteld. Niemand, hoog of laag, werd door hem gespaard. Dus viel hem ook smaad ten deel. Verder was zijn prediking een doorgaande oproep tot het beoefenen van persoonlijke godsvrucht. In eigen persoon stelde hij een voorbeeld van zuivere wandel, in ootmoed en eenvoud, ook in geloof.

Sinds 1729 leed hij aan erge, lichamelijke pijnen en was hij meer dan eens ziek. In 1735 werd hem eervol emeritaat verleend. Op 6 mei 1739 ontsliep hij.

Veel preken van Smijtegelt worden thans nog opnieuw uitgegeven en met veel zegen gelezen. Bijzonder is dat hij 145 preken heeft gehouden over Mattheüs 12:20-21. Ze werden in twee delen uitgegeven onder de titel “Het gekrookte riet” (’s-Gravenhage en Middelburg 1744).

Bron: Biografisch Lexicon voor de geschiedenis van het Nederlandse Protestantisme, deel 3, blz. 337-340.

De hiernavolgende preek is herschreven in de taal en stijl van het hedendaagse Nederlands. Ze is afkomstig uit het boek “Een woord op zyn tyd”, ofte Twee-en-veertig predicatiën, naar Tydsomstandigheden geschikt, en behelzende trouwhertige Vermaningen en opwekkende Bestieringen om zich onder Godts slaande hand te verootmoedigen en tot Hem in Christus te bekeeren: By gelegentheit van eene groote Droogte, en Sterfte onder Beesten en Menschen, gelyk ook in andere gevallen en ontmoetingen: Waar by komt het zalig uiteinde der Vroomen en het rampzalig uiteinde der Godtloozen, verтоont in de Historie van Lazarus en den Ryken man: gedaan door den zaligen heer Bernardus Smytegelt, in zyn leven getrouw Bedienaar des Euangeliums te Middelburg. Het is de 13e preek (blz. 168-181), uit de tweede druk van het eerste deel. De bundel is uitgegeven in 's-Gravenhage bij Ottho en Pieter van Thol en in Middelburg bij A.L. en M.H. Callenfels in 1761.

DE BREDE WEG OF DE SMALLE WEG?

door

BERNARDUS SMIJTEGELT

‘En de rijke stierf ook, en werd begraven. En toen hij in de hel zijn ogen op-hief, zijnde in de pijn, zag hij Abraham van verre, en Lazarus in zijn schoot.’

Lukas 16:23

Wij lezen in Psalm 34: ‘Vele zijn de tegenspoe-den van de rechtvaardige; maar uit die alle redt hem de Heere’ (vers 20). Rechtvaardigen zijn godzalige mensen die onderweg zijn langs een smalle weg en een steile berg beklimmen naar een heerlijk paleis: de hemel.

Als u deze mensen ontmoet, zult u er maar heel weinig tegenkomen die niet gebukt gaan onder bittere tegenslagen, geen kruis op hun schou-

ders meedragen, geen betraande ogen hebben en niet bezweet zijn. Vaak zijn ze niet meer dan verschoppelingen. Ze worden overal verstoten, ze zijn arm en worden van alle kanten bedrogen, ze zijn naakt en gewond. We lezen in Job 14: ‘De mens, van een vrouw geboren, is kort van dagen en zat van onrust’ (vers 1).

Zo leidt dat smalle en steile pad naar boven, ‘want de poort is eng en de weg is nauw, die tot het leven leidt’ (Mattheüs 7:14). Ze zouden deze moeilijkheden nog wel kunnen dragen en met God overwinnen, als er niet nog iets anders is wat hen terneerdrukt. Wat voor hen het allerzwaarste weegt, is de zonde, de aanvechting van de satan en het verbergen van Gods aangezicht. ‘O God’, zeggen zij, ‘dit is het wat mij in mijn leven zo zwaar valt.’

Maar een goddeloos en werelds mens heeft hier geen last van. Deze heeft heel andere gedachten. Zij lopen op de brede weg in het gezelschap van veel mensen. Ze hebben hoge gedachten van zichzelf en ze zijn welgemoed.

Ze hebben een genoeglijk en onbezorgd leven, en zo gaan ze verder totdat ze aankomen bij de afgrond die brandt van vuur en sulfer. Ze buigen nooit hun hoofd omdat ze bedroefd zijn; zij verachten Gods kinderen en ze voeden elkaar daarin. Ze spreken verachtelijk over God en Zijn dienst. Ze hebben alles wat hun hart begeert en ze hebben het verder gebracht dan ze ooit gedacht hadden. 'Hun ogen puilen uit van vet; zij gaan de inbeeldingen des harten te boven' (Psalm 73:7).

Stel uzelf nu de vraag: Wie heeft het beste deel, en welk deel kiest u? Het deel van die velen, of van die enkelingen? Het deel van hen die met veel tranen zaaien, of van die velen die al huppelend gaan? Het is waar, wat het uitwendige betreft, heeft de goddeloze het op de aarde goed, en heeft de rechtvaardige doorgaans veel tegenslagen. Maar als u op hun levenseinde let, houdt het kruis van de rechtvaardigen op en gaan zij naar God; de goddelozen daarentegen

zinken weg in een eeuwige pijn als hun aardse voorspoed voorbij is.

Er is tussen hen net zo'n groot verschil als ooit tussen de schenker en de bakker. De ene droomde een droom en de andere ook; de uitleg was in het begin geheel hetzelfde, maar aan het eind was er een groot verschil - de ene werd hersteld en de andere werd opgehangen. Wat een groot verschil bestond er in het leven van Naboth en Izébel, maar wat was het verschil oneindig groter aan het einde van hun leven! Naboth ging naar de hemel, naar God, maar Izébel werd van bovenaf uit het venster gestoten en kwam in de hel terecht. Over haar werd gezegd: 'Zie nu naar die vervloekte' (2 Koningen 9:34). Er was een verschil tussen koning Achab en Elia. Achab zoekt Elia om hem te doden. 'U bent een beroerder van Israël, mijn vijand, ik haat u', zei de koning. Aan het einde van zijn leven staan de honden bij zijn koninklijke wagen en likken zijn bloed, maar bij Elia komt een engel met een vurige wagen en paarden en die brengen Gods

knecht naar de hemel. Wat was er een verschil in het einde van die twee moordenaars op Golgotha! Ze waren beiden schuldig aan dezelfde misdaad, en ze waren onderworpen aan hetzelfde oordeel dat op dezelfde plaats en op dezelfde tijd werd voltrokken. De ene moordenaar kwam voor God in de schuld en kreeg genade, maar de andere bleef verhard en hij ging naar de hel. Wat een verschil was er tussen de rijke man en de arme Lazarus! Wat had de arme man veel beproevingen, wat heeft hij vaak geklaagd over zijn ellenden en hoe groot zijn armoede was, maar toen hij stierf ging hij naar de hemel. God stuurde Zijn engelen en zei: ‘Breng hem in Mijn paleis.’

Hoe ging het met de rijke man die elke dag feest vierde? Hij was te gast of hij had gasten; hij leefde elke dag vrolijk en prachtig en hij was met purper en zeer fijn linnen rijk gekleed. De arme man lag al geruime tijd voor zijn poort. We zouden zeggen: Ongelukkige arme man en

gelukkige rijke man! Maar nee, zie naar hun levenseinde. Hier kan terecht gezegd worden: ‘Let op de vrome en zie naar de oprechte, want het einde van die man zal vrede zijn.’ Let ook op die groene inlandse boom. Hij ging door, en zie, hij was er niet meer; het einde der goddelozen wordt uitgeroeid (zie Psalm 37:35-38).

Die groene boom, de rijke man, wordt omgekapt zodat hij valt; hij is dood. Hij wordt net als de arme man omgehouden als hij door de pijn van de dood wordt neergeveld en dan slaat hij zijn ogen op in de hel. Wat gebeurt er met zijn lichaam? Dat wordt begraven en misschien is de begrafenis omringd met veel pracht en praal, terwijl zijn ziel al in de hel is, in de pijn. In de hel ziet hij dat Lazarus gelukkig is en hij beseft zijn eigen ongeluk.

De tekst zegt: ‘En de rijke stierf ook, en werd begraven. En als hij in de hel zijn ogen ophief, zijnde in de pijn, zag hij Abraham van verre, en Lazarus in zijn schoot.’

O, kon ik dit u zó laten zien dat u en ik zeggen: ‘Grote God, wat moet ik doen om zalig te worden?’ Dat u gaat vragen: ‘Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal?’ Dat u met de gevangenebewaarder op uw knieën valt en zegt: ‘Lieve heren, wat moet ik doen, opdat ik zalig worde?’ (Handelingen 16:30). Kon ik het u zó laten zien dat wij allen de keuze van Mozes zouden maken, ‘verkiezende liever met het volk van God kwalijk behandeld te worden, dan voor een tijd de genieting der zonde te hebben; achtende de versmaadheid van Christus meerdere rijkdom te zijn dan de schatten in Egypte; want hij zag op de vergelding des loons’ (Hebreeën 11:25-26). Hij was toen al volwassen, veertig jaar; hij zei het niet in een opwelling, want hij was goed bij zijn verstand. Hij denkt eens na over het hofleven met alles wat daar plaats vindt, en hij let ook op het volk van God in hun grote verdrukking - en hij verkoos toch liever met het volk van God kwalijk behandeld te worden dan de schatten van Egypte te genieten.

Kon ik het u zó voorstellen dat u allen de gesteldheid van David wilt hebben! We lezen van hem in 2 Samuël 6 dat hij tegen zijn vrouw zei: ‘Voor het aangezicht des Heeren Die mij verkoren heeft voor uw vader en voor zijn ganse huis, mij aanstellende tot een voorganger over het volk des Heeren, over Israël; ja, ik zal spelen voor het aangezicht des Heeren. Ook zal ik mij nog geringer houden dan alzo en zal nederig zijn in mijn ogen, en met de dienstmaagden, waarvan gij gezegd hebt, met hen zal ik verheerlijkt worden’ (vers 21-22).

Wij hebben uit Lukas 16 het negentiende tot en met het tweeëntwintigste vers met de gemeente behandeld². Nu hebben wij het drieëntwintigste vers voor ons. De inhoud van de tekst kunnen we als volgt verdelen:

1. De dood en de begrafenis van de rijke man:
en de rijke stierf ook en werd begraven.
2. Zijn ontstellende toestand: zijn ziel was in

2 Zie de preek over vers 19: Reveil-serie nummer 558 (oktober 2019); over de verzen 20-21 nummer 431 (januari 2007) en over vers 22 nummer 423 (april 2006).

de hel; daar hief hij zijn ogen op, zijnde in de pijn.

3. Het heldere besef dat hij had van het geluk van Abraham en van Lazarus en van zijn eigen ongeluk: hij zag Abraham van verre, en Lazarus in zijn schoot.
4. Het doel dat Christus met deze gelijkenis voor ogen had: maak u dan vrienden uit de onrechtvaardige Mammon; doe wél aan hen die om Mijn Naam verdrukt worden; u zult velen van hen in uw omgeving tegenkomen; wees hun tot een steun en geef hun een goed onthaal, opdat ze zich in de eeuwigheid niet tegen u keren met de beschuldiging dat u in uw leven een wreed mens geweest bent.

1.

Wij zien hier een rijke man die een overvloedig en weelderig leven leidde. Hij was geen andere naam waard dan: een zeker rijk mens. De arme man krijgt wél een naam: Lazarus. De rijke man krijgt geen naam. Het is alsof God in zijn

leven al zei: ‘Spreek er niet van, hij is geen naam waard.’ Misschien werd hij in heel de stad met geen andere naam genoemd dan ‘die rijke man’, omdat hij wellicht de rijkste man van heel de stad was.

Wat gebeurt er met die rijke man? Hij wordt ziek en die ziekte heeft een verschrikkelijke afloop; hij gaat sterven. In de maaltijden van rijke mensen die God niet vrezen, vindt u doorgaans drie vloeken.

De eerste is, dat zij een walg hebben van het lekkerste voedsel. Ezechiël 16:49 spreekt van ‘zatheid van brood’. Zij schrikken dikwijls als de maaltijd komt; velen kunnen het voedsel nauwelijks zien of ruiken.

Een tweede vloek die God op hun tafel legt, is deze: Hij laat hen een ongezond leven leiden; hun gelaatskleur verbleekt, hun ledematen verzwakken; zij krijgen het benauwd en zijn bang dat u hen ergens voor waarschuwt.

Wanneer de twee voorgaande niet voorkomen is een derde vloek dat ze dik worden, hun li-

chaam raakt vol met vocht. Als het vocht de overhand krijgt, neemt God hen in een ogenblik weg.

Ongetwijfeld heeft deze laatste vloek de rijke man getroffen. Over deze vloek lezen we in Psalm 73: 'Hun ogen puilen uit van vet' (vers 7). Als het lichaam van een erg zware en dikke man gevuld is met vocht, is het verschrikkelijk om te zien hoe benauwd hij het heeft - hij is doodziek. U zult zeggen: 'Waarom maakt u zulke opmerkingen over die rijke man?' Omdat de tekst een ingrijpend woord gebruikt: 'En de rijke stierf ook'. De Prediker zegt: 'Enerlei wedervaart de rechtvaardige en de goddeloze, de goede en de reine evenals de onreine; zowel hem, die offert, als hem, die niet offert; gelijk de goede, also ook de zondaar; hem die zweert, als hem die de eed vreest. Dit is een kwaad onder alles wat onder de zon geschiedt, dat enerlei ding allen wedervaart, en dat ook het hart der mensenkinderen vol boosheid is, en dat er in hun leven onzinnigheden zijn in hun hart; en

daarna moeten zij naar de doden toe' (Prediker 9:2-3).

Deze onrechtvaardige zondaar stierf ook, al was hij rijk. Wat houdt dat veel in! Wat werd er veel gedaan en gezocht naar een middel om hem te redden! Kosten noch moeite werden gespaard! Hoe graag was hij nog blijven leven! Maar er is niets te bedenken tegen de dood, geen raad en geen wetenschap. Alle dokters werden geraadpleegd, maar zijn krachten werden minder en hij werd steeds zwakker. Het koude klamme doodzweet stond op zijn gezicht en na een enkele doodsnik stierf hij. Zoals hij in zijn leven veel van zich had doen spreken, zo was het ook in zijn dood. Er werd over hem gezegd: 'De man die altijd zo uitbundig geleefd heeft, is ook gestorven.'

Het was misschien nog maar kort na Lazarus, maar zowel Lazarus als hij zijn gestorven. Toen Lazarus stierf, was de rijke man misschien blij dat die arme man niet meer voor zijn poort lag.

Hij was wellicht opgelucht, en de dood van de arme man had op hem geen enkele indruk gemaakt. Hij had er niet méér indruk van gehad dan van de dood van een dier dat uit zijn kooi wordt gehaald om geslacht te worden. Nu worden zijn prachtige kleren uitgetrokken en hij krijgt doodskleren aan. Zoals de arme man in zijn leven op een handjevol stro gelegen had, hebben ze hem misschien ook wel op stro neergelegd. En nu gaat men voorbereidingen treffen om hem te begraven.

We lezen niets over de begrafenis van Lazarus. Maar de goddelozen brengen ook nog na hun dood veel mensen op de been. Wellicht is hij met pracht en praal begraven, maar hij ligt daar koud en uitgestrekt. De omstanders huilen en zijn broers zijn tot tranen toe bewogen. Ze uiten hun verdriet op uitbundige wijze zoals we dat lezen in Lukas 8:52. De rouwklagers lopen door de straten (Prediker 12:5). Men begint met de voorbereiding van de begrafenis; de dragers

worden besteld; het moet een indrukwekkende plechtigheid worden.

Eindelijk breekt de dag aan dat men hem zal begraven. Men draagt hem het huis uit en hij wordt op een baar gelegd. Gevolgd door een grote of een kleine stoet (afhankelijk van wat de dwaze wereld voor wijs rekent) komen ze met het lichaam bij het graf. Hij wordt neergelaten in het graf, maar zijn eer en goederen blijven achter (Psalm 49:18). Er wordt een steen voor het graf gewenteld en degenen die hem daar gebracht hebben, gaan naar huis. De begrafenis wordt wellicht afgesloten met een rouwmaaltijd. De rijke man laat zijn vermogen na aan anderen (Psalm 49:11) die zijn goederen onder zich verdelen, en zo worden al zijn aardse zaken afgesloten.

2.

Geliefde toehoorders, alles lijkt tot zover goed te gaan, ware het niet dat er, na dit prachtige leven en de prachtige begrafenis, iets heel ergs

is gebeurd. Er volgt iets heel anders. De nasleep is verschrikkelijk. Zijn lichaam ligt in het graf, zijn vermogen laat hij na aan zijn erfgenamen, maar waar is zijn ziel? Is hij als een dier gestorven? Blijft er niets van hem over dan alleen zijn lichaam? Wat zou hij daarmee gelukkig zijn! Hoeveel mensen zouden God bij hun dood op hun knieën danken als ze als een dier mochten sterven! Deze man had dat geluk niet. Hij had een ziel, een geest, die naar een plaats ging, waar zij heeft ervaren wat het betekent tegen God gezondigd te hebben: in de hel. Daar opende hij zijn ogen in de allerergste toestand - hij was in de pijn.

Wereld, u hebt een ziel, een kostelijke ziel, een edele ziel, die zó waardevol is, dat de hele wereld daarbij in het niet valt. Zij overtreft een gehele wereld: 'Want wat baat het een mens, zo hij de gehele wereld gewint, en lijdt schade aan zijn ziel? Of wat zal een mens geven, tot lossing van zijn ziel?' (Mattheüs 16:26). U zult zeggen: 'Wat

is onze ziel?’ Zij is een geest. Geliefden, wij hebben allen een ziel, maar niet iedereen weet wat een ziel is. Zolang wij op de wereld geweest zijn, hebben we een ziel gehad, maar ik weet niet of er van de tien mensen er wel één weet wat een ziel is. Weet u wat een ziel is? Ze is een geest die verstand heeft en die dingen overlegt. Ze is een geest die keuzes maakt en die een oordeel kan vellen over zaken. Ze is een geest die een verlangen heeft tot bepaalde zaken. Ze is een geest die een afkeer heeft van iets dat volgens haar oordeel verkeerd is. Ze is een geest die zich bepaalde zaken kan herinneren. Ze is een geest die een geweten heeft en die beseft wat goed en kwaad is, en alles wat daarmee samenhangt. Ze is een geest die gemoedsbewegingen heeft en gevoelens kent van toorn, haat en blijdschap. Ze is een geest die in afhankelijkheid van God kracht heeft om te werken, uitwendig en inwendig. Dat is een geest en niets anders. Wij kunnen het niet onder woorden brengen zoals we het zouden wensen en ook niet weergeven welke

voortreffelijke eigenschappen zij bezit. Zo'n ziel had de rijke man.

Zegt u: 'Zou u mij wel kunnen bewijzen dat ik een ziel heb?' Hebt u daar tijdens uw leven wel eens aan gedacht? Weet u waaruit u het zeker kunt weten? Wij zullen u een paar dingen noemen.

- a. Elk mens is er zich van bewust dat hij of zij zo'n geest bezit; niemand leeft zonder dit bewustzijn. Als iemand iets anders zou beweren, zou hij worden uitgelachen en zou hem de rug worden toegekeerd. Dit bewustzijn dat bij elk mens leeft, is voldoende duidelijk en heeft geen bewijs nodig. Als iemand zegt: 'Ik heb geen ziel', dan wordt hij niet serieus genomen.
- b. Weet u waaruit wij kunnen bewijzen dat u een ziel hebt? Het lichaam leeft en beweegt. Waarom kan een dood lichaam niet zien? Waarom kan een dood lichaam niet horen, niet spreken, niet werken, niet lopen, niet

staan? Wel, omdat er geen geest in is. De ziel heeft het lichaam verlaten - het heeft geen verlangens meer en weet niets meer. Als de ziel in het lichaam is, leeft alles, maar zodra de ziel eruit is, ligt het lichaam stil als een marmeren beeld.

- c. Wij willen ook het volgende punt als bewijs aanvoeren. Let eens op het besef dat in u leeft, dat er een God is. U kunt dit niet kwijtraken. De ingeschapen kennis van God, het geweten, de wet van God, het onderscheid tussen waarheid en leugen, tussen deugd en ondeugd, zijn als het ware in uw hart geschreven. Als dit niet alles in onze ziel te vinden is, waar dan wel? In ons vlees en bloed? Kunnen we daarin uw verstand, uw onderscheidingsvermogen en uw geestelijke krachten vinden?
- d. En als dit u nog niet kan overtuigen, bedenk dan eens als u slaapt, als u zich nergens van bewust bent en droomt, welke zaken er zich in de ziel allemaal afspelen. Zij gaat op

reis, zij eet en drinkt, zij werkt, en ik weet niet wat de ziel allemaal doet, terwijl het lichaam daar stil neerligt. Bedenk daarbij dat God de Vader der geesten is (Hebreeën 12:9), Die de geest van de mens in zijn binnenste vormt (Zacharia 12:1).

- e. Wilt u nog een vijfde argument horen dat u een ziel hebt? Uw ziel laat zich zien als u met berouw en boete tot uzelf komt. Geen lichaam kan een ander lichaam tot stilstand brengen zonder zichzelf te kwetsen. U luistert en u ziet met uw geest, u beproeft uzelf met uw geest tot in uw nieren, u redeneert met uw geest, u verlangt en u oordeelt met uw geest en door uw geest voert u gesprekken met uzelf. Voeg daarbij dat de geest buiten uw lichaam zwerft. Met uw geest kunt u verder komen dan met uw ogen en handen. Onze geest kan zó ver gaan dat wij het niet kunnen vaststellen.

De rijke man had ook een ziel zoals wij allemaal, en die ziel, belijden wij, sterft niet. Als

de mens sterft, keert het lichaam dat uit stof bestaat, weer terug tot de aarde waar zij vandaan komt. De geest keert weer tot God, Die hem gegeven heeft (Prediker 12:7). ‘Het is de mensen gezet, eenmaal te sterven, en daarna het oordeel’ (Hebreeën 9:27).

Als u en ik sterven, zal even daarna onze ziel geplaatst worden voor de God der geesten van alle vlees. God zal vragen: ‘Wie bent u en waar komt u vandaan? Wat hebt u gedaan? Wat hebt u gedacht en wat hebt u gesproken? Waarmee hebt u uzelf beziggehouden? Onder welke genademiddelen hebt u geleefd? Welke opvoeding hebt u gehad? Welke aanbiedingen van genade hebt u ontvangen? Hebt u Mij gekend en gediend?’

Denkt u dat u na uw dood niemand ontmoeten zal? U zult daar staan tegenover de almachtige God. Hij zal al deze vragen aan u voorleggen - uw hele leven zal van jongs af voor u opengelegd worden.

Lieve mensen, God kan dat nú al doen als Hij een mens overtuigt en zijn hele leven openlegt.

Zou God dat na de dood dan niet kunnen doen? God zal zeggen: 'Ik heb nu een vraag aan u, en let erop welk antwoord u geeft.' 'U zult nu nog kunnen antwoorden', zal God zeggen, maar daar zal de zondaar geen uitvluchten meer kunnen aanvoeren; hij zal zichzelf moeten veroordelen. Hij zal misschien proberen met berouw zichzelf te redden, maar tranen zullen dan niet meer helpen.

Maar nu verschijnt de rijke man met zijn ziel voor God. Zijn daar goede engelen om hem te helpen? Nee, of het zou moeten zijn om hem van God weg te drijven, en hem te brengen bij zijn vader, de duivel. Hij zal moeten gaan lijden 'wat geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord en in het hart van de mens niet is opgeklommen'. De man is nu in de hel; hij is er met zijn volle bewustzijn. De zielen krijgen elk hun plaats; de zielen van de vromen en de zielen van de goddelozen; Lazarus in de hemel en deze man in de hel. Hij wordt niet gebracht in een plaats waar de geesten van zijn voorvaderen verblijven, want die plaats bestaat niet.

Hij is ook niet in het vagevuur, want dat is niet méér dan een leugen van de roomsen; nee, hij is in de hel. In Deuteronomium 32:22 lezen we van de onderste hel, en van Korach, Dathan, en Abíram lezen we dat zij met hun hele oproerige gezelschap levend ter helle voeren (Numeri 16:33). Deze plaats wordt ook Tofeth genoemd (Jesaja 30:33); het is een plaats waar een verterend vuur is en een eeuwige gloed (Jesaja 33:14).

Het is geen fabel, geen verzinsel; nee, Gods Woord is hier duidelijk over, zowel in het Oude Testament als in het Nieuwe Testament. U kunt het lezen in Jesaja 66:24 waar God spreekt: ‘En zij zullen uitgaan, en zij zullen de dode lichamen van de lieden zien, die tegen Mij overtreden hebben; want hun worm zal niet sterven, en hun vuur zal niet uitgeblust worden, en zij zullen voor alle vlees een afgrijzing wezen.’ In het Nieuwe Testament leest u van de buitenste duisternis (Mattheüs 8:12), van de poel die brandt van vuur en sulfer (Openbaring 21:8), van de afgrond (Openbaring 20:3), waar de

rook van hun pijniging opgaat in alle eeuwigheid (Openbaring 14:11). Het is de plaats waar God eeuwig de Rechter zal zijn voor zondige mensen en engelen. Deze plaats wordt de hel genoemd.

Is het een plaats waar het licht helder schijnt? Nee, de naam van de plaats drukt juist het tegendeel uit; in plaats van helder schijnend licht is het er donker en troosteloos. Licht is een beeld van blijdschap, maar in de hel is er alleen maar droefheid.

De hel betekent letterlijk een verborgen plaats, maar in de hel heeft een zondaar een helder besef wie God is en wie hijzelf is. Een zondaar zal nergens beter begrijpen dat het op andere plaatsen beter is dan in de hel. We zullen later nog zien dat hij een volledig besef heeft van zijn verloren toestand.

De rijke man bevond zich in een verschrikkelijke toestand toen hij voor de Rechter stond, want zijn ziel had geen Middelaar. Hij had geen bedekking voor zijn schande; met liegen

kon hij zich niet redden en hij kon ook niet weglopen. Het vonnis dat hij kreeg, luidde: Ga weg van Mij, u vervloekte, naar de hel, naar de plaats van eeuwig ach en wee, de plaats die voor de duivelen en verdoemde mensen bereid is. Onze harten moeten wel sidderen. Het is geen fabel, net zomin als onze ziel een fabel is. Er is geen mens die er niet een indruk van heeft dat hij een ziel heeft.

Toen de rijke man in de hel was, kon hij niets anders zeggen dan: ‘Ach Heere, dit is heel wat anders dan in purper en in zijde gekleed te zijn. Het is heel wat anders dan aan een rijk voorzienne tafel te zitten.’ Zijn ziel leed pijn in de hel, in het vuur. Zijn lichaam had daar geen besef van; dat was nu smakelijk voedsel voor de wormen. Heeft hij in de hel ook pijn? Ja. Kan men ook pijn in zijn ziel lijden? Jawel. Waardoor moet een mens soms zo huilen, zo schreeuwen, zo bang en ontzet zijn, zonder lichamelijke pijn te hebben? Ja, de ziel kan pijn lijden en de pijn van de ziel is erger dan de pijn in het lichaam.

De rijke man had pijn in zijn ziel, omdat zijn ziel niet meer in het lichaam was. Hij kon zijn verlangens niet meer bevredigen; hij was gescheiden van God en van de mensen en hij was gescheiden van de aarde en van de hemel tegelijk. Hij had niets waarmee hij zichzelf kon verkwikken, zelfs geen druppeltje water om zijn dorst te lessen. Er was niets waarmee hij zich kon vermaken. Hij had pijn in zijn ziel, omdat hij geen kans zag om uit de hel te komen, en omdat hij er geen hoop meer had op bekering. Voor mijn broers kan het nog, dacht hij, maar voor mij is het gebeurd. Hij miste de genademiddelen. Hij dacht: Ik heb in mijn leven Mozes en de profeten niet willen horen; ik wilde niet naar de kerk gaan en niet in de Bijbel lezen. Nu zou ik het graag willen, maar nu mag en kan ik het niet meer. In de hel overdacht hij zijn atheïstische gedachten en valse gronden. Hij overdacht, dat hij God niet had liefgehad Die zó goed voor hem geweest was. Hij kan zich wellicht niet inhouden en schreeuwt de woorden uit: 'O pijn, o pijn, ik

voel een verschrikkelijke pijn die nooit meer zal ophouden.’ Deze pijn is ondraaglijk en kan niet onder woorden gebracht worden. Daar ligt hij en roept uit: ‘O pijn in mijn ziel, o pijn in mijn verstand, o pijn in mijn oordeel, o pijn in mijn wil, o pijn in mijn geheugen, o pijn in mijn geweten, o pijn in al de krachten van mijn ziel.’

Daar roept hij uit: ‘O God, het is om te huiveren; hoe kan ik het allemaal dragen! O God, nu begrijp ik hoe ongelukkig ik ben; o God, wat ben ik een dwaas geweest! Ik begrijp dat mijn wil ongelukkig is; ik wil wel leven maar niet meer zondigen, maar het is of de duivel in mij werkt. Ik ben uitermate zondig; ik laster U en dat maakt mijn pijn des te erger, omdat het zo verschrikkelijk is. Ach Heere, wat heb ik in mijn leven menig aangenaam uur gehad, menig glas wijn gedronken en in plezierig gezelschap geweest! Met de pijn in mijn geweten kon ik tijdens mijn leven wel omgaan, maar nu niet; ach, wat doet de ervaring van al deze dingen nu veel pijn!’

Nu krijgt hij 's middags en 's avonds een andere maaltijd voorgezet dan toen hij op de wereld was: het zijn de tranen die uit zijn ogen komen en het knersen van de tanden. Het is een ander bed dan hij gewend was, en een ander gezelschap dan waarmee hij vertrouwd was. Er werd tegen hem gezegd: 'Zo zult u voor eeuwig blijven.'

Zo hief hij zijn ogen op in de hel. Wat heeft dat te betekenen? Hij was immers niet met zijn lichaam in de hel? Dit is de betekenis: zijn dode, lichamelijke ogen blijven gesloten in het graf waar hij een rampzalige opstanding verwacht. Hij was er zich helder van bewust dat hij dan een paar wanhopige ogen zou opslaan. Wat betekent het dat hij nu alleen maar ogen van de ziel heeft? Deze ogen betekenen zijn verstand en kennis, zijn bevattingsvermogen en begrip. In Mattheüs 20:15 lezen we: 'Is uw oog - het oog van uw verstand - boos, omdat Ik goed ben?' U kunt begrijpen dat het waar is: hij had een helder verstand en dat ontwaakte in de hel.

Hij begon toen te begrijpen hoe zijn toestand was; in de hel doorzag hij alles.

3.

Hij beseftte hoe gelukkig Abraham en Lazarus waren en hoe ongelukkig hij was. Hij zag daar Abraham in de verte en Lazarus in zijn schoot. Hij ligt in de hel en hij ziet de positie van Abraham, en dan komt alles weer levendig in zijn herinnering. Hoe weinig had hij er misschien in zijn leven aan gedacht! Hij had wel de Bijbel gelezen en ook van Abrahams genade, geloof en leven gelezen en horen prediken. Maar nu beseft hij het: hoe betrouwbaar is God, de God van Abraham! God was daar voor Abraham zijn Loon zeer groot (Genesis 15:1). Behalve Abraham ziet hij ook het zaad van Abraham, een grote menigte als het zand aan de zee. 'O God', zei hij, 'Lazarus was ook zo'n zaad.' Hij kende de arme Lazarus wel die aan zijn poort gelegen had. 'Lazarus was een oprechte zoon van Abraham', zei hij, 'die beklagenswaardige man.' Hij wist wel wat een vroom

mens hij geweest was. ‘O Heere’, zei hij, ‘hij lag daar zo en bad, hij was zo vroom, zo lijdzaam, hij leefde zo dicht bij God!’ ‘O God’, zei hij, ‘ik vind Lazarus en Abraham niet in de hel. Geen wonder, want God heeft die arme man thuisgehaald.’ ‘Lieve Heere’, zegt hij, ‘had ik nu maar Abraham of Lazarus tot vriend. Ik heb hem zó horen klagen en hij heeft mij zo nederig gevraagd om de kruimeltjes van mijn tafel. Kon ik hem nu maar nederig vragen of hij voor mij bij God zou willen pleiten!’ Maar tot vermeerdering van zijn pijn zag hij ze van verre.

Met deze woorden wilde de rijke man het volgende zeggen:

- a. Ik zie Abraham met heerlijkheid gekroond. God heeft hem op de wereld met genade gekroond; hij was ook rijk, rijker dan ik. Hij kon alle bezittingen van Sódóm krijgen, maar hij weigerde (Genesis 14). ‘O Heere’, zei hij, ‘helaas, ik ben niet zoals Abraham.’
- b. ‘O Heere’, zei hij, ‘ik heb ook een Lazarus gekend; die is niet rijk geweest, maar die

twee bezaten allebei wat anders. Of ik nu aan die arme man iets gaf of niet, of hij wat te eten kreeg met of zonder mijn weten, het was mij altijd om het even.’

- c. ‘O God’, zei hij, ‘ik heb mij in mijn leven nooit tijd gegund om eens te denken aan het geluk van Abraham, en nu heb ik tot mijn grote verdriet een hele eeuwigheid beschikbaar; toen ik de tijd had, verachtte ik deze dingen.’
- d. ‘Nu zie ik het in, o God, wat een ontzaglijk onderscheid er is tussen hen en mij; wat is dit een wanhopige toestand!’

Dit is de betekenis van de woorden: ‘Hij hief zijn ogen op in de hel, zijnde in de pijn, en hij zag Abraham van verre, en Lazarus in zijn schoot.’ ‘Wat ik tijdens mijn leven niet begrepen heb, begrijp ik nu’, zei hij. ‘Ik heb mijzelf geen tijd gegeven om eraan te denken, maar wat bestaat er nu een wijde kloof!’ Zijn gedachten blijven in hem heen en weer gaan. ‘Ik zal eens met hen spreken; ach, als ik het voor hen

zou kunnen uitschreeuwen, ik zou het doen.’ Hij blijft denken over hun gezegende toestand in de hemel en over zijn ellende, omdat hij nooit meer behouden kan worden. Het is nog mogelijk voor mijn broers die op de aarde zijn, maar voor mij niet meer. Het zijn geen onbegrijpelijke en vreemde gedachten zoals we in het vervolg nog zullen zien. Hij schreeuwt tevergeefs als een waanzinnig mens en geeft zichzelf antwoord. Abraham antwoordde hem niet, maar de verdoemden beantwoordden zichzelf, totdat ze eindelijk al vloekend voor eeuwig tenondergaan.

4.

We zijn nu gekomen aan het laatste punt. De boodschap van Christus in deze gelijkenis luidt: Maak u dan vrienden uit de onrechtvaardige Mammon. Rijke mensen, wie wilt u tot uw vrienden maken? Laten het de arme kinderen van God zijn, die vanwege de Naam des Heeren worden vervolgd, geslagen, verwond en verdrukt; zij zullen proberen te voorkomen dat

u in de hel komt. Waarom? ‘Wel Heere’, zullen ze zeggen, ‘spaar deze mens. Hij of zij heeft zulke goede natuurlijke eigenschappen. Bekeer hen toch, want ze zij mij, toen ik om Uw Naam moest lijden en in nood was, zó tot steun geweest!’ De inhoud van de woorden van de Heere was: als u in de hel zult zijn, zult u het in de hel zó benauwd hebben dat u uw hart voor hen gesloten hebt. Welnu, ‘werp dan uw brood uit op het water en u zult het vinden na vele dagen’ (Prediker 11:1). Met andere woorden: neem een voorbeeld aan een rijk mens die een vijver heeft; hij gooit er brood in als voedsel voor de vissen. Daarna krijgt hij een vis op zijn tafel en de vis voedt hem.

Diakenen en alle andere mensen, waar moet u zich verbergen als u dat niet gedaan hebt? U hebt geld ontvangen om andere mensen daarmee te helpen; het geld wordt u vooral gegeven voor de huisgenoten van het geloof, al weet ik ook wel dat men goddeloze mensen niet van honger moet laten sterven.

Geliefden, dit is de verklaring van de inhoud

van de tekst. De andere verzen zullen volgen, als God het geeft. Nu nog een woord als toepassing.

Toepassing

Wij beleven een donkere tijd waarin de mensen er allerlei gevoelens en eigen gedachten op nahouden. Zijn wij zo ongelukkig dat wij tegenspreken, en met atheïstische gedachten het Woord van God verwerpen? Proberen wij met argumenten de prediking te ontkrachten en zijn wij, zeg ik, zo ongelukkig dat we aan vijandige gedachten voedsel geven?

Let erop wat u doet. Wilt u de gedachten aan dood, hel, hemel, opstanding, Gods rechtvaardigheid en genade wegduwen? Wilt u daar afstand van nemen? Zegt u: ja, daar doe ik moeite voor! Wel, luister dan nog met aandacht naar enkele woorden; het zal u niet vervelen. Hebben de mensen die in hun leven zich tegen zulke gedachten hebben verzet, daarmee ooit iets bereikt? Is het niet altijd tevergeefs geweest? Zijn het geen vruchteloze pogingen geweest die ze gedaan hebben en nog doen? Hebt

u ooit iemand ontmoet die de gedachten aan het bestaan van een hemel en hel achter zich heeft kunnen laten? Doet u geen gevaarlijk werk als u zegt, dat er geen God bestaat, Die Zich in Zijn Woord openbaart? Durft u zo in uw goddeloosheid verder te leven? Is het geen gevaarlijk werk, als u dit doet?

Als God u nu in Zijn rechtvaardigheid eens overgaf aan de verharding? Maar de gedachten aan God en aan de eeuwigheid hebben u toch al zo dikwijls tegengehouden om te zondigen?

Wij vragen het u nog een keer. Als u zich zo tegen deze dingen verzet, is dit wel tot uw eer? Is het niet beschamend en oneervol? Als u een koning zou zijn en niemand zou eerbied voor u hebben, behalve wanneer ze gedwongen worden vanwege uw ambt of om enige goede eigenschappen - zou het niet tot uw schande zijn bij God en mensen?

Nog eens vragen we het. Is uw verzet niet totaal ongegrond en onredelijk? Bent u dan zo'n grote vijand van God dat u er niet aan wilt denken dat God bestaat, 'hoewel Hij nochtans

Zichzelf niet onbetuigd gelaten heeft, goed doende van de hemel'? (Handelingen 14:17). Als dit bij u zo is; als u in de nacht de donderslag gehoord en de bliksem gezien hebt, hebt u misschien gebeefd. U waagt teveel. Ja, wilt u het in uw leven niet geloven, in de eeuwigheid zult u moeten geloven dat God bestaat en dat Hij een rechtvaardige Rechter is.

Is hier iemand aanwezig die zich tegen God verzet heeft? Houd er toch mee op, het heeft al lang genoeg geduurd. Geliefden, als u het toch wilt doen, weet dit zeker: U zult deze wereld moeten verlaten, want de rijke man stierf ook. 'Die booswicht', zal men dan zeggen, 'is gestorven, die dwaas, die vijand van de Heere en van Zijn volk.' Er zijn mensen die als boeven hebben geleefd en die wij hier gekend hebben. Ze zijn gestorven en begraven, en ze liggen nu te branden in de hel, in de pijn. Verlangt u daarnaar? U zult in de hel de vromen zien in de heerlijkheid.

U zult misschien vragen: ‘Wie zullen er in deze beklagenswaardige toestand komen?’

Ik antwoord, het zijn de mensen die geleefd hebben zoals deze rijke man. Dan is het waar: Zoals u geleefd hebt, zo zult u ook sterven. Het zijn mensen die hun tijd verknoeien met kwaadspreken, roddelen, liegen, vloeken, overspel plegen, bedriegen, en alles doen wat ergerlijk en zondig is. Alle mensen die de duivel trouw gediend hebben, die hardnekkig in de zonden zijn doorgedaan, worden heen en weer geslingerd tussen de zonden en de angst. En dat geldt ook voor mensen die ervan overtuigd zijn dat ze zalig zullen worden zonder daarvoor een goede grond te hebben. Ook van hen zal gezegd worden, of ze nu rijk zijn of arm: ‘Die mens is ook gestorven.’

Uw ziel zal dan voor God komen en u zult zeggen: ‘Ach Heere, heeft mijn ziel toch niet naar de hel? Waar zal ze naar toegaan?’ ‘O God’, zult u zeggen, ‘had ik maar anders geleefd! Vond ik nu maar een plaats bij God!’ Hij zal voor u een Rechter zijn, Die een eeuwig

oordeel over u uitspreekt. U zult dan uitroepen: 'O God, was ik toch met U verzoend! O kind van God, ik zou nu alles voor u willen doen om u tot een hulp en steun te zijn! O wereldse pracht en praal, u bent voor mij nu als gloeiende ketenen! O leven in genot en zinnelijkheid, u bent voor mij als adders die mij voor eeuwig zullen bijten! O goddeloze mensen, hoe vreselijk is het om hier in uw gezelschap te zijn! Ach mijn moeder, was ik maar een verborgen misdraht geweest! Ach, de mensen die op de aarde op bedden van ivoor sliepen, liggen hier op gloeiende kolen in eeuwige pijn. Ach, ik zou willen dat ik de zon nooit gezien had, zodat het heerlijke zonlicht mij nu geen pijnlijke herinnering geeft. Ach, was ik door een ernstige ziekte in mijn kinderjaren getroffen, zodat ik nooit in weelde geleefd had! Het knerssen van de tanden en het wringen van de handen zal hier voor eeuwig gelden.'

Wie zal in de hel het zwaarst moeten lijden?
Het zijn de mensen die onder een ernstige

prediking van het Woord onbekeerd gebleven zijn. Het zijn de mensen die door hun ouders, onder tranen en gebeden, een goede opvoeding hebben genoten. Deze mensen hebben niet willen luisteren naar de stem van God, Die hen overtuigde van hun zondige leven. Ze leefden zó dicht bij het Woord, ze wisten het zó goed, maar het was geen beleving. Ze hadden zulke schone gaven. Ze wilden zelf niet ingaan, en ze hebben anderen verhinderd zoals hun kinderen en ondergeschikten. Ze hebben andere mensen die een fatsoenlijk leven leidden, verleid. De mensen met veel kennis, maar zonder de echte godsvrucht, zullen met dubbele slagen geslagen worden. We lezen in Lukas 12: ‘En die dienstknecht, die geweten heeft de wil van zijn heer, en zich niet bereid heeft, noch naar zijn wil gedaan, die zal met vele slagen geslagen worden’ (vers 47).

U zult zeggen: ‘O God, bewaar mij toch!’ Ik hoop en bid dat God u en mij daarvoor zal bewaren, hoewel wij het verdiend hebben.

Weet u wie daarvoor bewaard zal worden? Met een kort antwoord zal ik eindigen.

- a. Als u hier op de aarde alles in het werk gesteld hebt om dicht bij God te leven. Hebt u het verlangen Hem te vrezen en alle gedachten van uw hart voor Hem in uw gebeden open te leggen? Hebt u Zijn leiding in alle dingen nodig? Kunt u niet leven als Hij Zich ver van u verwijderd heeft? Hoe droevig klonk het: 'Ik zocht Hem, maar ik vond Hem niet' (Hooglied 3:1).
- b. Als u God in een weegschaal zou wegen tegenover de wereld en de zonden, wat weegt dan voor u het zwaarst? Kunt u het Asaf nazeggen: 'Wie heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde!' (Psalm 73:25).
- c. Als u zegt: 'Ik heb zoveel goede dingen van de Heere gehoord dat ik Hem wil dienen. Wat er ook gebeurt, ik wil op de smalle weg blijven, ook al komt daar heel veel tegenop.' Ja, zulke mensen verlangen van tijd tot tijd ernaar om te sterven, maar ze

blijven toch standvastig. Zij verdragen alles wat op hen afkomt. Ze zeggen: 'Laat ze mij bedriegen en tegenwerken, ik ga toch standvastig verder op de weg van God, en ik zal zo proberen door de Middelaar tot God te komen. Ik hoop dat ik dan mijn ogen eens zal opslaan in heerlijkheid.'

Dat wens ik u en mijzelf toe.

AMEN

Ja, ik wens abonnee te worden op de Reveil-serie.

Naam:

.....

Adres:

.....

Postcode:

.....

Plaats:

.....

Zend ook een proefnummer aan:

Naam:

.....

Adres:

.....

Postcode

.....

Plaats:

.....

.....
(Handtekening)

Deze antwoordkaart in envelop zenden naar: (voldoende frankeren)

Pieters Media bv
Voorstraat 5
4503 BH GROEDE

Uitgave
STICHTING “SMYTEGELT-FONDS”

R_{EVEIL}-SERIE

Voorzitter

Ds. J.A. Kloosterman, Lunteren

Secretariaat

Heereweg 7, 2161 AB Lisse.

Vrije giften en abonnementsgeld
storten op IBAN: NL94 INGB 0000 5814 92
t.n.v. Penningmeester
“Smytegeltfonds”, Putten

Abonnement: € 12,- per jaar (10 ex.)

**Opgave nieuwe abonnees en
adreswijzigingen aan:**

Pieters Media bv,
Voorstraat 5,
4503 BH GROEDE

of per e-mail: reveil@pietersgroede.nl
www.reveilserie.nl